

Tuzla, 18. februara 2005. godine

Na osnovu Zaključka Predstavničkog/Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine sa 51. sjednice održane 3. februara 2005. godine, Državna regulatorna komisija za električnu energiju utvrđuje

DOPUNU IZVJEŠTAJA O RADU
DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU
U 2004. GODINI

U skladu sa raspravom i pitanjima postavljenim tokom razmatranja Izvještaja o radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju u 2004. godini, DERK dopunjava i dodatno pojašnjava razmatrani izvještaj kroz slijedeće tematske cjeline:

A. Mehanizam prekogranične trgovine (CBT mehanizam)

Kada se govori o mehanizmu prekogranične trgovine (CBT mehanizam) naglašava se da je u nadležnosti regulatora odobrenje primjene samog mehanizma, što prije svega uključuje primjenu Propisa EC 1228/2003 Evropskog parlamenta i Savjeta od 26. juna 2003. godine o uvjetima za pristup mreži za prekograničnu trgovinu električnom energijom i određivanje načina punjenja fonda za pokrivanje troškova mreže koja služi za tranzit električne energije.

Još jednom se ističe da se CBT mehanizam primjenjuje u većem dijelu zemalja jugoistočne Evrope preko operatora sistema. Stoga se niti u jednom trenutku ne može govoriti o dugovanju jedne zemlje prema drugoj, nego o eventualnim međusobnim dugovanjima privrednih subjekata.

Potpisnik CBT sporazuma iz Bosne i Hercegovine je Zajednički Elektroenergetski Koordinacioni Centar (ZEKC), Sarajevo, uz saglasnost sve tri elektroprivrede.

DERK je od strane ZEK-a upoznat da je u šestomjesečnom periodu realne primjene CBT mehanizma (juli – decembar 2004. godine) bilo određenih problema u implementaciji usljed postojanja ugovora koji su potpisani prije potpisivanja samog CBT sporazuma. Konkretno, radi se o ugovorima EP HZHB sa njihovim isporučiocima HEP Trade i Entrade. Po isporukama ova dva trgovca nije pokriveno plaćanje pristupnine (*Injection fee* – iznos koji plaćaju trgovci iz tzv. obodnih zemalja) u iznosima vidljivim u slijedećoj tabeli:

Isporučilac	Ukupni iznos	Kupac		
		EP HZHB	EP BiH	ERS
HEP Trade	€274.496,00	€248.874,00	€8.705,00	€16.917,00
ENTRADE	€34.938,00	€34.884,00		€54,00
Ukupno	€309.434,00	€285.578,00	€8.705,00	€16.973,00

Prema dokumentima koji su DERK-u dostavljeni iz ZEKC-a vidljivo je da se u konkretnim slučajevima radi o obavezama kupca (u najvećoj mjeri to je EP HZHB), te se rješenje treba naći unutar BiH, odnosno na relaciji ZEKC – tri elektroprivrede.

U ostalim aranžmanima sa trgovcima iz obodnih zemalja (EFT–Švicarska&Beograd, Istrabenz-Ljubljana, HSE-Ljubljana, EP CG-Nikšić) plaćanja pristupnine su uredno izvršavana.

U cilju izbjegavanja eventualnih sporova po pitanju plaćanja pristupnine, DERK je formulirao stav da je neophodno da ZEKC, odnosno Nezavisni operater sistema po svom formiranju, pravovremeno pribave odgovarajuće instrumente obezbjeđenja tih plaćanja.

Naredna tabela prikazuje neto mjesečne i neto ukupne finansijske pozicije u eurima (€) učesnika u okviru CBT mehanizma za jugoistočnu Evropu u 2004. godini.

učesnici	juli	august	septembar	oktobar	novembar	decembar	Ukupno(€)
KËSH (Albanija)	4 865	- 26 219	- 88 304	- 106 099	- 65 036	84 445	- 196 348
ZEKC (BiH)	65 731	93 098	162 063	159 953	308 552	414 187	1 203 583
NEK (Bugarska)	- 115 236	- 395 265	- 310 872	- 257 819	- 255 525	- 490 303	- 1 825 021
ESM (Makedonija)	- 117 887	- 137 113	- 108 760	- 72 766	- 158 191	- 337 485	- 932 203
Transelectrica (Rumunija)	- 111 475	82 921	53 003	- 130 466	- 320 674	- 80 960	- 507 650
EPS (Srbija)	274 002	382 579	292 870	407 198	490 875	410 115	2 257 638

Iz tabele je lako uočljivo da je primjenom CBT mehanizma finansijski varolizirana tranzitna pozicija BiH u jugoistočnoj Evropi u ukupnom neto iznosu od oko 1,2 miliona eura, uz značajno povećanje neto prihoda u posljednja dva mjeseca 2004. godine, odnosno nakon resinhronizacije dvije UCTE zone i ponovnog ujedinjenja elektroenergetskog sistema u BiH.

Raspodjela ovih sredstava vrši se uz uvažavanje CBT metodologije, odnosno učešća pojedinih elektroprivrednih preduzeća u ukupnoj horizontalnoj mreži, u slijedećem omjeru:

- JP “Elektroprivreda BiH” d.d., Sarajevo 43%
- JMDP “Elektroprivreda RS” ZDP “Elektroprenos”, Banja Luka 43%
- JP “Elektroprivreda HZ Herceg-Bosne” d.d., Mostar 14%

B. Trgovina električnom energijom i kontrola poslovanja

Jedan od osnovnih ciljeva Zakona o prijenosu je kreiranje uvjeta za neograničenu i slobodnu trgovinu električnom energijom.

Djelujući u tom smislu, a u okviru svojih nadležnosti, DERK je na transparentan i otvoren način pristupio kreiranju i donošenju Pravilnika o licencama¹, u okviru kojeg se posebno obrađuje problematika licenci za međunarodnu trgovinu.

Donošenjem pravila i time uspostavom okvira za djelovanje DERK-a u ovom segmentu, DERK će biti u prilici vršiti nadzor ispunjavanja uvjeta za korištenje licenci. Drugim riječima, tek će tada DERK biti u prilici da vrši kontrolu i nadzor nad trgovinom električne energije.

Kontrola načina rada i poslovanja pojedinih elektroprivrednih preduzeća i trgovaca električnom energijom i dalje je, kao i u prethodnom periodu, predmet djelovanja nadležnih institucija. Kontrole koje se provode u elektroprivrednim preduzećima i nekim kompanijama koje se bave elektroenergetskim aktivnostima rezultat su tog djelovanja.

¹ Nacrt Pravilnika o licencama nalazi se u postupku javne rasprave u trenutku dostavljanja ove Dopune izvještaja o radu DERK-a u 2004. godini

C. Reforma elektroenergetskog sektora

Prema Zakonu o prijenosu Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK) vrši regulaciju elektroprijenosnog sistema, a politiku u ovoj oblasti, uključujući i reformu, kreira, pa time i prati Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa (MVTiEO). Djelatnosti proizvodnje, distribucije i snabdijevanja su u kompetenciji entiteta, gdje postoji ista raspodjela između entitetskih regulatora i ministarstava nadležnih za energiju.

Kada se govori o osnivanju kompanije za prijenos električne energije (Elektroprenos) i Nezavisnog operatera sistema (NOS) evidentno je da se ove aktivnosti ne odvijaju u rokovima uspostavljenim relevantnim zakonima. Za ilustraciju, upravni odbori su trebali biti imenovani u novembru 2004. godine, a prema informaciji MVTiEO njihovo imenovanje se očekuje u martu 2005. godine, dok je realno očekivati da će ove kompanije biti registrirane u decembru umjesto u maju ove godine. Iako su zakoni predvidjeli da u ovakvim slučajevima ingerencije upravnog odbora preuzima nezavisni član, kašnjenja su evidentna.

Poseban problem u reformi sektora u cjelini predstavlja nepostojanje akcionog plana za prestrukturiranje elektroenergetskog sektora u Federaciji BiH, kojim bi se između ostalog provelo razdvajanje djelatnosti unutar postojećih elektroprivreda.

Naglašava se da možda još veći problem u uspostavi nove strukture elektroenergetskog sektora predstavlja nepostojanje zakonskog reguliranja načina uređenja tržišta, posebno u prijelaznom periodu, u kom smislu je neophodno dalje zajedničko djelovanje ključnih subjekata u čijem je mandatu uređenje energetske sektora u BiH.

Dalji ubrzani i koordinirani rad na reformi sektora je od presudnog značaja, kako za ispunjavanje obaveza u procesu uspostave Energetske zajednice u jugoistočnoj Evropi, tako i za uspješno poslovanje privrednih subjekata iz BiH u konkurentnom tržištu regiona. Uspješno provođenje reformi u ovom sektoru predstavlja jedan od prioritarnih ciljeva u procesu stabilizacije i pridruživanja evroatlantskim integracijama.

D. Revizija

Prema članu 4.9. Zakona o prijenosu DERK je u obavezi obezbijediti reviziju računovodstvenog izvještaja za 2004. godinu od strane nezavisnog revizora i isti objaviti do kraja marta 2005. godine. Revizija računovodstvenog izvještaja za 2004. godinu može se uraditi tek nakon izrade završnog računa za 2004. godinu. Rok za tu izradu je kraj februara 2004. godine, te prema tome, uvažavajući Zakonom utvrđeni rok za dostavu Izvještaja o radu Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, revizija računovodstvenog izvještaja DERK-a za 2004. godinu i nije mogla biti tretirana u ovom Izvještaju.

Iako tim zakonom nije predviđeno, DERK podrazumijeva da će računovodstveni izvještaj za 2004. godinu biti predmet kontrole od strane Ureda za reviziju BiH, te će im isti, uz poziv da se čim prije pristupi njegovoj kontroli, biti dostavljen.

Podsjeća se da je Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 61/04) između ostalog propisana obaveza organiziranja interne kontrole kao i kontrola od strane Ureda za reviziju BiH.

E. BUDŽET (Finansijski plan)

Zakonom o prijenosu, regulatoru i operateru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini, članom 4.10., utvrđeno je da će DERK do 1. decembra svake godine usvojiti budžet za narednu godinu.

U planiranom roku Finansijski plan za 2005. godinu je usvojen.

Obaveze i aktivnosti DERK-a koje se finansiraju predloženim Finansijskim planom za 2005. godinu, proizilaze iz zakonom utvrđenih obaveza, u skladu sa: Zakonom o prijenosu, regulatoru i operateru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini (usvojen marta 2002. godine), te Zakonom o osnivanju kompanije za prijenos električne energije u Bosni i Hercegovini i Zakonom o osnivanju Nezavisnog operatera sistema za prijenosni sistem u Bosni i Hercegovini, koji su usvojeni jula 2004. godine. Entitetski zakoni o električnoj energiji, prije svega Zakon o električnoj energiji Federacije BiH, također, eksplicitno i implicitno uvode određene obaveze DERK-u.

Prilikom izrade Finansijskog plana za 2005. godinu imale su se u vidu slijedeće činjenice:

- Finansijski plan za 2004. godinu rađen je pod pretpostavkom da će DERK u punom sastavu početi sa radom početkom te godine. Međutim, DERK je u punom sastavu počeo sa radom tek u augustu 2004. godine. Do tada su radila samo tri člana Komisije.
- Zbog te činjenice i činjenice da su dio troškova predviđenih finansijskim planom za 2004. godinu pokrili USAID i određena međunarodna udruženja (konsultantske usluge, članarine u međunarodnim udruženjima, dio troškova seminara i skoro sve poslove službenih putovanja u inostranstvo), planirana sredstva za 2004. godinu nisu ni mogla biti utrošena.
- Iz istih razloga, ocjena ostvarenja Plana za 2004. godinu (1.008.464 KM) nije mogla poslužiti kao objektivan osnov za planiranje troškova i izdataka DERK-a za 2005. godinu. Iako ni Finansijski plan za 2004. godinu nije realan osnov za planiranje u 2005. godini, prihvaćen je kao, ipak, realniji parametar za predviđanje troškova i izdataka u 2005. godini od ocjene ostvarenja u 2004. godini. Objektivne i pouzdane pokazatelje za izradu Plana DERK će imati tek za slijedeću plansku godinu, kada će za usporedbu imati na raspolaganju kompletne podatke o planiranim i ostvarenim troškovima i izdacima za 2005. godinu.

Bez obzira što je i u Izvještaju navedeno, DERK još jednom ponavlja da se neutrošena sredstva u 2004. godini, u skladu sa Zakonom, koriste za finansiranje izdataka u 2005. godini. Donošenjem Odluke o utvrđivanju regulatorne naknade za 2005. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 5/05), DERK je realizirao naprijed navedenu konstataciju jer je iznos neutrošenih sredstava prenesen u 2005. godinu kao odbitna stavka od obaveza preduzeća, nosilaca licenci za prijenos električne energije (umjesto 2.010.414 KM regulatorna naknada iznosi $2.010.414 - 830.718 = 1.179.696$ KM).

Kako je ovo prvi finansijski plan DERK-a koji pokriva kompletnu strukturu i aktivnosti za cijelu godinu, DERK namjerava da nakon izrade godišnjeg obračuna za 2004. godinu obavi analizu plana za 2005. godinu i izvrši korekcije pojedinih njegovih stavki.

Napominje se da Finansijski plan za 2005. godinu ne predstavlja sastavni dio Izvještaja o radu DERK-a za 2004. godinu.